

NIKLAS NATT OCH DAG

Suomentanut Kari Koski

SUSIEN LEIKKI

JOHNNY
Kniga

NIKLAS NATT OCH DAG

SUSIEN LEIKKI

SUOMENTANUT KARI KOSKI

JOHNNY KNIGA HELSINKI

Sarjassa ilmestyneet:
TOIVEET JA KOHTALO (2023, suom. 2025)
SUSIEN LEIKKI (2025, suom. 2026)

Ensimmäinen painos

Copyright © Niklas Natt och Dag 2025
Ruotsinkielinen alkuteos: Vargars lek
Bokförlaget Forum, Tukholma 2025
Published by agreement with Salomonsson Agency
Suomenkielisen laitoksen © Kari Koski ja Johnny Kniga 2026

Kartta sivulla 6: Mia Natt och Dag

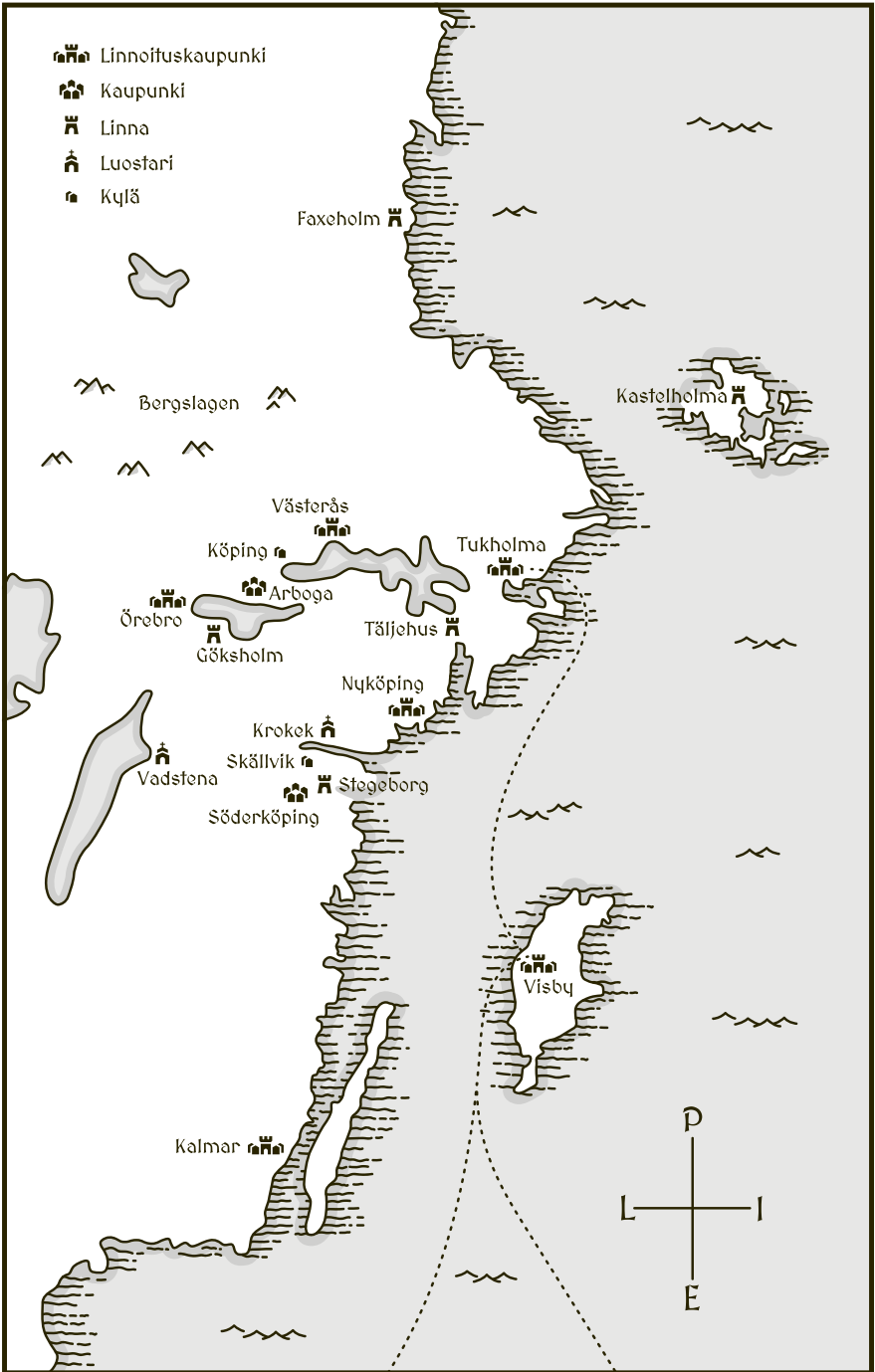
Johnny Kniga
An imprint of Werner Söderström Ltd
Lönrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki
ISBN: 978-952-362-079-7
Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@kniga.fi

*Vapaus asioista on
Paras alla auringon.
Jos vapaus luonas vallitsee,
Iloitse ja kaikkes tee,
Jotta ei se luotas karkaa;
Uljas, nopsa hankan lailla,
On jo pian muilla mailla,
Ei sua muista, ihmisparkaa.
Kun itseänsä arvostaa,
On vapaus kultaa rakkaampaa.*

TUOMAS-PIISPAN VAPAUSLAULU, 1439

1434.

Norbergiläinen vuorimies *Engelbrekt Engelbrektinpoika* nostattaa pohjoisen talonpojat kuningas *Eerik Pommerilaisen* tanskalais-ta voutia vastaan, ja kapina leviää nopeasti etelään verotaakkansa alle nääntyvän kansan keskuudessa. Ruotsalaiset rälssimiehet olivat jo kuningatar Margareetan valtakaudesta saakka joutuneet katsomaan sivusta, kuinka voudeiksi nimitettiin tanskalaisia ja saksalaisia heidän asemestaan, ja nyt he päättävät liittyä kapinaan. Nuori Måns Bengtinpoika lähetetään Göksholmista kapinan keskelle, jotta hän voittaisi Engelbrektin luottamuksen suvulle, jonka vaakunakilvessä on sinistä ja kultaa.

Västeråsin linna antautuu vuorimiesten edessä. Måns löytää *Ebersteinin kreivi Hansin* kasvattityttärekseen ottaman *Hebbla Albrektintyttären* linnaan hylättynä ja lähettää hänet vuorimies *Harald Esbjörninpojan* suojeluksessa Göksholmiin.

Vadstenan herrainpäivillä Engelbrekt sitoo rälssin tiiviimmin ympärilleen. Mitään muuta sukua ei suosita niin kuin sinistä ja kultaa. Månsin isä *Bengt Steninpoika* saa vastuulleen Täljehusin linnan tehtävänään kaivaa Mälarenin ja meren välisen maakaistaleen kapeimpaan kohtaan kyllin leveä vesitie, jota pitkin vuorimiehet voisivat palauttaa kauppasuhteensa Hansaan ilman Tukholmaa.

Valtakunnassa vallitsevat levottomat ajat, ja uskollisuussuhteet vaihtelevat.

1435.

Kuningas Eerik saapuu Tukholmaan tapaamaan rälssimiehiä, jotka jälleen vannovat hänelle uskollisuuttaan. Marskikseen kuningas nimittää rälssimies *Karl Bonden*. Eerikin lähdettyä kapina saa lisäpontta, ja rälssi vaihtaa uudemman kerran puolta jälleen

Engelbrektin rinnalle. Uskollisuus ja kuuliaisuus kuningas Eerikille irtisanotaan, ja yhdessä Karl Bonden kanssa Engelbrekt valtaa Tukholman ja ryhtyy piirittämään linnaa jatkaakseen sen jälkeen sotaretketään maan eteläosassa. Karl Bonde ja Engelbrekt jakavat keskenään valtakunnanhoitajan tittelin.

Bengt Stenipojan korviin kantautuu huhu, että hänen poikansa ja Engelbrekt ovat tulleet toisilleen läheisemmiksi kuin kahdelle miehelle sopii, ja vaatii sotaretkeltä kotiin kutsumaansa Månsia tilille. Raivostuneena kuulemastaan Bengt polttaa yhden Hansan laivoista, jolla on lastinaan Norbergin rautaa, ja täyttää kanavan, joka hänet oli asetettu kaivamaan.

Valtakunnassa vallitsevat levottomat ajat, ja uskollisuussuhteet vaihtelevat.

1436.

Engelbrektin lähin mies *Erik Puke* piirittää Täljehusia, jota Bengt Stenipojan poissa ollessa puolustavat hänen vaimonsa *Kristina* ja tyttärensä *Brita*. Linnan jouduttua piirittäjien käsiin Bengt Stenipoika käy tapaamassa Engelbrektiä, joka on nyt palannut Örebrohon, hieroakseen sovintoa sillä ehdolla, että Engelbrekt sanoo irti tuttavuutensa hänen poikaansa Månsiin tämän tulevaisuuden ja maineen vuoksi.

Vain viikkoa myöhemmin Engelbrekt, talven sotaretken murtamana, rantautuu Hjälmarenilta veneineen Göksholmin edustalla sijaitsevalle saarelle matkallaan Tukholmaan valtaneuvoston kokoukseen. Måns Bengtinpoika tulee häntä tapaamaan. Seuraa sanaharkka, ja Måns tarttuu vimmoissaan kirveeseen, jolla iskee Engelbrektiin tappavan haavan.

Valtakunnassa vallitsevat levottomat ajat, ja uskollisuussuhteet vaihtelevat.

Henkilöt

Sinisen ja kullan sukua ja liittolaisia

Bengt Steninpoika, Mellösan lähistöllä Hjälmarenin rannalla sijaitsevan Göksholmin linnan herra. Asettui veljineen Engelbrekt Engelbrektinpojan puolelle Eerik-kuningasta vastaan virinneesä kapinassa. Raivostuttuaan pojastaan ja Engelbrektistä kertovasta huhusta hän kääntyi jälkimmäistä vastaan, mutta muutti pian mieltään ja teki sovinnon.

Kristina Månsintytär leijonan ja liljan suvusta, kutsumanimeltään Stina, hänen vaimonsa. Puolusti Täljehusia Erik Pukea vastaan Engelbrektin kanssa riitaantuneen miehensä puolesta.

Brita, Bengtin ja Kristinan tytär, seisoi äitinsä rinnalla Täljehusin piirityksessä, jossa lopultakin pääsi sovintoon tämän kanssa pitkän kylmän kauden jälkeen.

Måns, Bengtin ja Kristinan poika, joka lähetettiin Engelbrektin rinnalle ajamaan sukunsa etua ja sai osakseen Engelbrektin suurimman rakkauden. Jouduttuaan joksikin aikaa eroon Engelbrektistä surmasi tämän kirveellä Göksholmin edustalla.

Bo Steninpoika, Steninpojista vanhin, ritari, Ekhultin herra. Sotapäällikkönä Engelbrektin alaisuudessa.

Katarina Sture, hänen vaimonsa, kutsumanimeltään Kari, merirosvo Svante Sturen tytär.

Nils Steninpoika, vanhin nuoremmista Steninpojista, viekas ja tarmokas, kantava voima suvun pyrkimysten taustalla, piti huolen

siitä, että Måns lähetettiin Engelbrektin rinnalle. Sittemmin Engelbrektin sotapäällikkönä kuninkaalle kuuluvan Kalmarin linnan piirityksessä. Omistaa rälssimieheksi vähän maata ja on tyytyväinen siihen; kutsutaan siksi toisinaan Nils Maattomaksi.

Palkin suvun Margareta, Mara, hänen vaimonsa. Oli Vadstenan luostarissa vähällä kuolla lapsivuoteeseen, kun lapsen henkeä ei voitu pelastaa.

Finn Sigridinpoika, Måns Bengtinpojan rinnalla kasvatettu löytölapsi ja Månsin lähin ystävä, etevä ja uskollinen, mutta kärsii tunnontuskia surmattuaan vihanpuuskassa satunnaisen matkatoverinsa.

Orm Suolainen, kaappari Bengt Steninpojan palveluksessa. On kapinavuosien ajan ryöstellyt Hansan laivoja väärän lipun alla Slätbakenin saaristossa. Tukikohtana Skällvik Slätbakenin rannalla.

Olle Pik, Göksholmin varusmestari Bengt Steninpojan alaisuudessa.

Hammerstan Nils (Hammerstan sukua), Kristina-rouvan sukulainen, linnanvoutina Ringstadaholmissa.

Bonden sukua ja liittolaisia

Karl Knutinpoika Bonden suvusta, kaksinaamaisen pelin mestarina samaan aikaan Eerik-kuninkaan marski ja yksi Engelbrektin lähimmistä uskotuista. Yritti riistää vallan Engelbrektin käsistä mutta pakotettiin jakamaan valtionhoitajan virka hänen kanssaan. Palkin suvun Margaretan velipuoli ja näin ollen sinisen ja kullan Nils Steninpojan lanko. Ei tunne jälkimmäistä kohtaan rakkautta, ensiksi mainittua kohtaan enemmän kuin olisi sopivaa.

Birgitta, Karlin vaimo.

Jon ja Wulf, kirjureita ja kätyreitä Karlin kansliassa.

Hans Mårteninpoika, vuorikuntien vouti Karlin asettamana.

Kapinalliset

Engelbrekt Engelbrektinpoika, rälssisukuinen vuorimies Norbergistä. Johti kansannousua ratsastettuaan Eerik-kuninkaan luo Tanskaan puhumaan kuuroille korville voudin julmuudesta ja kansan hädästä. Onnistui ottamaan valtakunnan haltuunsa lyhyessä ajassa ja vähäisellä verenvuodatuksella. Joutui Måns Bengtinpojan surmaamaksi 4. toukokuuta 1436.

Erik Puke, Puken suvun vaakunaa löyhin perustein käyttäneen rälssimiehen avioton poika. Kiiwas ja kuumapäinen, yksi Engelbrektin lähimmistä, asetettu Tukholmaan vartioimaan linnaa, jossa Eerik-kuninkaan vouti yhä pitää pintansa, ja samalla pitämään silmällä valtakunnanhoitaja Karl Bondea, johon monikaan ei luota.

Harald Esbjörninpoika, vuorimies, aikoinaan taalainmaalainen talonpoika, jonka vaimon vouti Jösse Erikinpoika valjasti auran eteen ja pakotti kiskomaan, kunnes tämä menetti kantamansa lapsen. Yksi Engelbrektin uskollisista.

Kolsvan Johan, pyhimykseksi julistetun Engelbrektin seuraajien itse itsensä nimittänyt johtaja.

Muut

Eerik Pommerilainen. kuningatar *Margareetan* perillinen, Tanskan, Ruotsin ja Norjan unionikuningas Engelbrektin kapinan puhkeamiseen asti, jolloin maa karkasi hänen käsistään. Kööpenhaminassa.

Bydelsbackin Hebbla, Eerik-kuninkaan voutina Bergenissä toimivan Albrektin tytär, jätetty Ebersteinin kreivi Hansin kasvatettavaksi Västeråsin linnaan. Hänet otti hoiviinsa Måns Bengtinpoika, jota kohtaan hän tuntee kiintymystä. Linnan antauduttua vieti Göksholmiin Harald Esbjörninpojan suojeluksessa. Jäänyt Göksholmiin Bengt Steninpojan käskystä, joka toivoo hyödyntävänsä häntä jatkossa saadakseen etuja Eerik-kuninkaalta, jos kapina epäonnistuu.

Filippa, Hebblan kasvattisisar, nunnanoviisina Vadstenassa.

Hilda, vanha nainen, joka on päättänyt elää yksinään metsässä.

Jösse Erikinpoika, aikoinaan vuorikuntien vouti. Tanskalaista syntyperää, talonpoikien piinaaja, joka rikastui kansan hädällä. Erotettu ja matkustanut kotiin.

Rodenborg, kuninkaan pyssymestari.

Olavi Larsinpoika, *Olaus Laurentii*, arkkipiispa, nimitetty vastoin kuninkaan tahtoa Engelbrektin siunauksella.

Tuomas Simoninpoika, Strängnäsin piispa, Karl Bonden tukija ennen Puken sotaa, sen jälkeen hänen vastustajansa.

Anund Rask, kuninkaallisen laivaston merimies.

Ficke Bülow, saksalaissyntyinen rälssimies, jonka suku on nainut Gripin sukuun.

Suden suvun Arend, Ficke Bülowin palveluksessa ja opissa.

Menneisyydestä

Ingegerd Knutintytär, Vadstenan erotettu abbedissa, sinisen ja kullan Bo Bonpojan avioton ja hylätty tytär, joka kantoi sen vuoksi suvulle kaunaa koko ikänsä.

Knut Bonpoika, sinisen ja kullan sukua, Linköpingin piispa, kuollut toukokuussa 1436.

Bo Joninpoika, aarnikotka kilvessään, suunnattoman rikas rälssimies, joka lainasi kuningas Maunu Erikinpojalle niin paljon hopeaa, että hänellä oli pian panttina leijonanosa koko maasta. Maunu-kuninkaan kyvyttömyys maksaa velkaansa johti siihen, että valtaistuimelle nousi Albrekt Mecklenburgilainen.

Kuningatar Margareeta, kutsuttu Ruotsin valtaistuimelle rälssin kyllästyttyä kunnianhimoiseen Albrekt-kuninkaaseen, varmaan-kin siinä uskossa, että yksinkertainen nainen olisi johdateltavissa. Hän päihitti kaikki lukuun ottamatta ruttoa.

KEVÄT JA ALKUKESÄ 1436

*Kun Engelbrekt oli kaatunut,
Maata marski yksin hallitsi.
Sen asukkaista rakasti
Hän jokaista eikä nuukaillut:
Pääsi marskin pöytään runsaaseen
Kaikki syömään, juomaan kyllikseen.*

KAARLEN KRONIKKA

U NTA. HÄN TIETÄÄ sen jo nukkuessaan. Miehen kas-
vot lähellä hänen omiaan: Måns Bengtinpojan, hiuk-
set niin pitkinä ja vaaleina, huulet vaaleanpunaisina.
Hän itsekkin on avannut punaiset lettinsä, ja leuto tuuli
puhaltaa ja sekoittaa niiden suortuvat. Måns hymyilee hänelle ja
nojautuu vieläkin lähemmäksi, lämmin hengitys hänen poskeaan
vasten, katsoo häntä silmiin, suutelemaisillaan. Mutta liian myö-
häistä: hän herää. Muutamaksi hetkeksi unen lupaus jää leijumaan,
viipyilevien toiveiden turhuus aina vain turhempana sitä mukaa
kuin uni pakenee.

Kun Hebbbla Albrektintytär avaa silmänsä, hänen kamarinsa
on yhtä tyhjä kuin ennenkin. Alaruumiissa jomottava kipu, vieras
tuska paikassa, jonka hän ei tiennyt voivan tehdä kipeää. Hän ma-
kaa hetken liikkumatta pidätellen henkeään, kuuntelee sydämen-
lyöntien jyminä korvissaan, ja yrittää hillitä pahoinvointia.
Tottumattomat silmät mukautuvat pimeään ja valavat varjoille
muodon: sängynkatos neljän tolpan kannattelemana hänen yllään
helmistä kirjailtuine kuvioineen. Göksholm. Hänen kaunis häk-
kinsä, jossa häneltä ei mitään puutu. Samanlainen yö kuin muut-
kin: unet ovat usein vaivanneet häntä tänä pitkänä keväänä. Mutta
hän jää valvomaan pimeään, ja vähitellen tulee varmuus, että jo-
kin on vialla, jotain on tapahtunut. Hän istahtaa sängylle, laskee
painonsa lattialaudoille ja kietoo yöpaidan tiiviimmin vartalon ja
hartioiden ympärille.

Kaikki on mennyt pahemmaksi näiden viikkojen aikana. Äänet
tulevat hänelle silloin, kun muutoin on hiljaista. Hänen nimeään
huutaa tai kuiskailee joku, joka piileskelee nurkan takana, ja kun

hän etsii kuiskaajaa, hän löytää pelkkää tyhjää. Joskus asioita sanotaan muilla äänillä, ikään kuin hän kuulisi luottamuksellisen keskustelun, jota ei koskaan tarkoitettu hänen korvilleen. Vain tyhjiä saleja, minne ikinä ääni hänet johdattaakin. Göksholm on paljon pienempi kuin Västeråsin linna, mutta tyhjää siellä on enemmän. Ihmisiä vähemmän, ja rauhaa enemmän outojen äänten häiritäväksi. Toisinaan hän näkee syrjäsilmillä ennusmerkkejä, jotka katoavat saman tien, kun katse kääntyy etsimään parempaa kiinnekohtaa: kaukaisuudessa metsän puiden takana vilahduksia, jotka ikään kuin kertoisivat suurten olentojen olevan liikkeellä. Muurille ilmestyy varjoja, jotka eivät näytä lankeavan yhtään mistään.

Hänelle on annettu vuode itse tornista, kun muu väki nukkuu mieluummin miestupien puurakennuksissa. Aiemmin hän on usein hakeutunut öisin tornin tyhjiin halleihin ja saleihin, sillä täällä ei ole ketään, jota häiritä, eikä ketään katsomassa. Nyt hän valitsee reitin, jonka tuntee hyvin sekä valossa että pimeässä, ja paljaat jalat tuntevat joka ikisen askelman, joka johdattaa hänet ylös, missä voi avata ikkunaluukun katsoakseen alas pihalle.

Hänen yläpuolellaan tuhansittain tähtiä paljaalla taivaalla. Varhainen yö. Hän ei ole voinut nukkua pitkään, sillä kuu on yhä ylhäällä, viiden päivän päästä täysi. Hänen sisällään kuohuu tunne siitä, että onnettomuus tekee tuloaan. Hän totuttelee yön ääniin ja purevaan kevätuuleen, ja nyt hän näkee lähestyviä hahmoja, harmaita miehiä rivissä marssimassa järveltä päin. Onko se jokin salajuoni, yöllinen hyökkäys suunnalta, jota vähiten oli osattu aavistaa? Ei. Näitä on liian vähän, eivätkä he hae taistelua. He kävelevät hitaasti, päät painuksissa, ja kantavat keskellään paareja. Muut ovat heränneet: liekit kohoavat pihalla hänen alapuolellaan, unenpöpperöisiä miehiä jalkeilla soljet ja aseet kalisten. Hebbbla kiiruhuttaa takaisin sitä tietä, jota oli tullutkin, portaita alas ja ovesta ulos.

Joku on raahannut esiin tulimaljan ja sytyttänyt sylillisen halkoja tuodakseen lisää valoa monilukuiselle joukolle, joka on nyt kerääntynyt pihalle. Kauempaa hän näkee Bengt Steninpojan, jonka kasvot punoittavat ja silmänympärykset ovat turvoksissa, parta harottaa pystyssä ja ympärillä leijuu viinin ja oluen leimahdus.

Bengt räpyttelee tokkuraisena silmiään, kun parit kannetaan tulen valopiiriin. Hän jää hetkeksi seisomaan paikalleen sanomatta sanaakaan, kunnes hoippuu lähemmäksi, kumartuu eteenpäin varmistuakseen siitä, mitä silmät kertovat ja pysäyttää kätensä puolitiessä kohti Engelbrekt Engelbrektinpojan pääläella ammottavaa surmanhaavaa. Hebblla näkee suun käyvän, kun Bengt kääntyy toisten, vieraaseen vaateparteen sonnustautuneiden tuntemattomien, salskeiden miesten puoleen. Hän on jo punainen tulen hohteessa ja käy punaisemmaksi aina vain, kasvaa muita miehiä suuremmaksi, kun silmät kellertyvät, ja kuin versot tuoreesta mullasta puhkeaa terttuna hänen kurkustaan uusia päitä, kaikkien kasvot yhtä lailla vihasta vääristyneinä karjuen raivosta joka suuntaan. Niiden otsasta sarvet sojottavat terävänä ryteikkönä kohti taivasta. Nyt Kristina-rouva saapuu hänen rinnalleen kietoutuneena vuoteesta ottamaansa huopaan. Hebbllaa puistattaa, sillä Kristina on aina näyttänyt hänestä kauniilta iän suomassa arvokkuudessaan, mutta se, mikä Bengtin on ottanut valtaansa, on tarttuvaa. Kristinan olemus vapisee reunoiltaan antaen viimein periksi, ja pian hänkin kasvaa ottaakseen aviomiehensä vihan vastaan omallaan: hän paisuu lohikäärmeeksi, jolla on nyt seitsemän päätä kuten Bengt Steninpojallakin. Hampaat kasvavat terävämmiksi isoissa kidoissa, pitkien sormien päihin tulevat raatelukynnet, tukka on käärmeistä ja vaskitsoista punottu piikikäs köynnös. Enää heidän yläpuolellaan ei laskeudu kuu, vaan tähti nimeltään Koiruoho syöksyy kohti maata liatakseen sen makean veden ikuisiksi ajoiksi.

Hebblla hoippuu taaksepäin paetakseen näkyä, mutta vastakaiselta suunnalta tulee lisää ihmisiä tukkimaan hänen tiensä. Hän kavahtaa ensin, mutta lähestyvä valo häikäisee hänet: siinä on Måns, toisen tukemana, ja Hebbblan sydän värähtää hetkeksi, kunnes hän näkee Månsin tyhjät kasvot, tämän kalpeuden. Tuttu hohde tämän ympärillä on nyt hiipunut ja rätisee levottomana kuin liekki tuulessa. Käsissä on hyytynyttä verta todisteena menetetyistä viattomuudesta, sakeita läiskii, joita ei milloinkaan voi pestä pois. Näky saa Hebbblan vaikeroimaan kovaan ääneen. Måns

talutetaan lähemmäksi tulta, ja hänen vanhempansa vaikenevat, kutistuvat, enää he ovat pelkästään rumia kaikessa surkeudessaan, kun vielä äsken herättivät kauhua. Hebbbla hakeutuu lähemmäksi, ei voi olla menemättä, vaikka hänen tekisi mieli juosta. Samalla kun Kristina-rouva vie typistyneet kyntensä kasvoilleen, herra Bengt on ensimmäinen, joka viestii uudelleen ihmisten kielellä, suunnaten poikaansa katseen, joka on täynnä niin surua kuin katkeruutta.

”No. Oli miten oli, hän on joka tapauksessa kuollut, eikä sille mahda mitään. Örebrossa linna on herraa vailla mutta ei enää kauan.”

Hän hieroo väsyneitä silmiään, mittailee kuun korkeutta. Yhä se luo valoaan pilvettömään yöhön, vielä muutaman tunnin ajan. Hän puhuu kääntyneenä puolittain vaimonsa, puolittain tulen puoleen.

”Ratsastetaan matkaan nyt heti. Sinä siinä.”

Hän osoittaa yhtä muukalaisista, miestä, jolla on pehmeät kasvot ja kyyneleitä poskillaan.

”Sinä tulet mukaan. Puhut heidät avaamaan meille linnanportin, olemmehan liittolaisia. Kiellä minua, niin se on viimeinen tekosi.”

Seuraavaksi hän kääntyy Månsin puoleen.

”Ja sinä. Sinulle he avaavat. Kaikki tietävät, miten Engelbrekt etsi sinua koko kuluneen talven.”

Kristina-rouva paljastaa kasvonsa, ja terävät hampaat ovat palanneet, terävät sarvet painuksissa puolustautumista varten. Hän menee tukkimaan mieheltään tien, levittää kyntensä haavoittaakseen.

”Månsin viet täältä vain kuolleen ruumiini yli. Et muuten.”

Bengt Steninpojan nahka kuplii ja väreilee leimahtavasta raiivosta. Hebbbla suorastaan kuulee, kuinka päänahasta kasvavat sarvet lukittuvat toisiinsa voimainmittelössä, ja hetken aikaa he seisovat tasapäisesti, mies ja vaimo, kumpikin valmiina käymään toisen kurkkuun. Bengt sitten antaa periksi ja kääntyy viittilöiden talonväkeä valmistautumaan, ääni katkerana kuiskauksena, yksi ajatus ääneen lausuttuna.

”Voi se silti onnistua. Poikani rakkauden hän riisti minulta. Hengellään hän sen maksoi. Nyt hän saa antaa minulle linnansa velan korkoina.”

Hevoset talutetaan paikalle: ensimmäinen on valkoinen, toinen musta, kolmas punainen. Viimeiseksi Bengt-herran oma ratsu, kalpeana kuun valossa, ja hänen takanaan seuraavat nimettömät miehet ase kädessä.

Tuulenpuuska saa puistatuksen leviämään Hebblan iholla. Rauta haisee jo, verenvuodatus, joka leyhähtää häntä vastaan lähitulevaisuudesta ajan akselilla. Hänen täytyy mennä pois, nyt kun kaikki katsovat toiseen suuntaan ja hänet on kokonaan unohdettu. Hän kääntyy, juoksee paljain jaloin metsään ja varjoon päin, hänen polkunsa piirtyy putoavan Koiruohon tähden alle, saman liekin, joka nyt valaisee Bengt Steninpojan tietä sotimaan. Vihlaisu palleassa rikkoo askelten rytmin. Hebblan sisällä kipu yltyy, kunnes hänen on pakko etsiä kädellään sen lähdettä. Punaisena hän vetää sen takaisin, ja verinoro valuu pitkin hänen paljaita reisiään.

LOKKI LEIJUU PAIKALLAAN taivaan ja meren välissä. Siivet levällään se kohtaa tuulen, avaruuteensa jäähmettyneenä, ei liiku eteen- eikä taaksepäin. Kylmänä painaa kivi Karl Bonden olkaa hänen nojatessaan siihen, suojassa pohjoistuulelta. Hänen allaan ja ympärillään on Tukholma. Sen rajoja syleilee muuri, joka kulkee tornilta toiselle, ja niistä jokainen on valettu samasta muotista kuin se, jonka hän on tänä päivänä valinnut tähystyspaikakseen. Kolmesataa askelta jokaisen välillä. Niiden huipulla hän erottaa miehiä vartiopaikoillaan.

Kaukaa kuuluu välillä ääniä, kovempaa tai hiljempaa tuulen oikkujen mukaan. Vaikka ketään ei odotetakaan, miehet tähyilevät eri tavalla valppaina kuin hän. Hän katselee ensimmäiseksi merelle, suolaisiin vesiin, ja sinne kelpaakin katsoa: laivoja ankuroituneina redille, ja joka puolella laitureiden äärellä ja tullikamareissa kauppa käy vilkkaasti. Kaikkialla hänen omaa väkeään keräämässä sen, mikä kruunulle kuuluu, valtaneuvoston nimissä. Hänen nimissään. Karl tähyilee Hansan koggeja, arvailee lastien arvoa, laskeskelee veroa. Rikkauksia enemmän kuin voi käsittää. Silti se ei koskaan riitä. Jokaisen, ken häntä palvelee, on saatava maksunsa, muutoin petos vaanii ovella.

Hän kääntää kasvonsa kohti tuulta, katsoo toiseen suuntaan. Kirkon torni huippuineen kohoaa kumajavin kelloin puolitiehen kohti taivasta, ja sen takana on linna, yksin ja hiljaisena kuohuvan virran partaalla. Sen muurien sisään mahtuu valtakunnan ainoa pirstale, jota Eerik-kuningas voi vielä kutsua omakseen. Siellä kuninkaan vouti miehineen kyyhöttää nälissään ja kylmissään, eristettynä kaupungista, aikoinaan suojakseen pystytetyt sirot muurit

vankityrmänsä seininä. Erik Puken miehet pitävät heidät kurissa. Niin määrättiin, kun Engelbrekt lähti Nyköpingiin, ja vaikka apu helpottaakin Karlin omien miesten taakkaa, viesti tuli selväksi: Karliin ei luoteta. Häntä ei haluta päästää valvovan silmän kantamattomiin.

Synkkien tornien takana häämöttää vielä yksi ranta, ja sen takana lisää vettä, makeampaa, jonka virrat on yhtä lailla kesytetty samaan tarkoitukseen: myös Mälarenilla on hänelle arvoa. Pohjoisen rauta, vuorimiesten alukset ovat taas tervetulleita tänne nyt, kun kaupunki on ruotsalaisten käsissä. Näitä pohjoisen miehiä vain on vaikeampi verottaa. Engelbrekt, he sanovat, kuin pelkkä nimi olisi tunnussana, jolla välttyy maksamasta.

Vesistön takana on lisää maata ja taas lisää, kunnes hänen näkymänsä katoaa usvaan. Valtakunta. Viljavaa maata tilkkuina välisään loputtomia metsiä, joissa vähäväkiset elävät lyhyen elämänsä tuskan ja saastan keskellä.

Linnat ovat majakoita, joiden välillä avautuu rannaton pimeys. Jokainen niistä hallitsee omaa seutuaan. Linnoitukset ovat riittävän suuria ja vahvoja majoittaakseen tarpeeksi asemiehiä kukistamaan kenet tahansa ulottuvillaan ja keräämään tarvittavat verot. Voudin virkaan päässyt hallitsee lääniä. Se, jolle voudit vannovat uskollisuuttaan, voi kutsua itseään kuninkaaksi. Karl Bonde voi mainita heidät kaikki nimeltä, niin linnat kuin vouditkin, aina Faxeholmista maailman pohjoislaidalta hiljattain valloitetuihin, jotka olivat pakkasen tullessa vielä tanskalaisten käsissä mutta jotka Engelbrekt otti Ruotsin haltuun talven aikana: Halmstad, Varberg, Falkenberg, Älvsborg. Linnat pitävät valtakunnan koossa, niistä jokainen on kuin tikki heikosti kokoon kyhättyssä tunikassa, ja ilman niitä kuuliaisuutta on turha odottaa. Kaiken sen välissä tungeksii rälssi, mahtimiehet omine kartanoineen ja miehineen, valmiina tekemään kaikkensa saavuttaakseen kovimmin himoitsemansa voudinviran, ja sitten seuraavan, joista jokainen on askelma kohti valtaistuinta. Heidän kaikkien alapuolella ojentuu tiheäsilmäisempi verkko: kirkot, jotka kastavat lapset ja merkitsevät heidän nimensä kirjoihin, muistavat heidän vanhempansa,

laskevat yhteen heidän perintönsä. Pappien uutteruuden ansiosta väki voidaan laskea ja nimetä, eikä ketään unohdeta maanvuokrien ja kymmenysten ulkopuolelle. Vain vastahakoisesti kirkko antaa valjastaa itsensä valtakunnan vaunujen vetäjäksi, sillä se ja sen piispat himoitsevat kunniaa ja rikkauksia siinä missä muutkin, pyrkivät kaiken aikaa laajentamaan valtaansa hengellisistä maallisiin asioihin. Ja merellä purjehtii Hansa, joka on hionut juoniaan jo vuosisatojen ajan himoiten kaikkea, mitä Ruotsissa on ja mitä sieltä voi halvalla saada. Meren tuolla puolen Tanskan hovissaan juonii Eerik-kuningas käytyreineen valmiina ottamaan takaisin kruunun, joka äskettäin kuului hänelle. Huoli nousee Karlin mieleen vihlaisten vatsanpohjasta. Hän tietää olevansa vahva ja juonikas, valtakunnanhoitaja, mutta hänen paikaltaan pudotus tuntuu jo liian korkealta. Hän kietoo käsivartensa ympärilleen ja yrittää puistella pelon pois.

On toukokuu, mutta kevät on vielä kylmä, ja Karl Bonde kietoo turkkinsa tiukemmin hartioiden ympärille ja nostaa kauluksen niskansa suojaksi. Vilusta väristen hän kiittää mielessään, ettei talvi ole vielä hellittänyt otettaan. Hänellä on palkkalistoillaan miehiä etelän kaupungeissa, miehiä, jotka ovat matkanneet Engelbrektin mukana, ja he kaikki kertovat hänelle, että kylmyys on koetellut kansanjohtajaa pahan kerran. Engelbrektillä on ollut liian kova kiire, terveys ei ole pysynyt mukana vauhdissa, jolla hän haluaa valloittaa koko valtakunnan. Viikko viikolta nivelet ovat käyneet jäykemmiksi, kädet puutuvat koko ajan pahemmin mustan oriin ohjaksissa. Ja koko ajan hänen ympärillään pyörii katras Sten Bonpojan poikia kuin metsästyskoiralauma sinisen ja kullan kirjavine kilpineen.

Karl Bonde ei tiedä, millä juonella he ajavat häntä edellään, ja pelkkä ajatus Nils Steninpojasta ja tämän metkuista saa Karlin kiristelemään hampaitaan. Silti heidän tiensä kulkevat samaan suuntaan. Kun valtakunta on voitettu, olisi hyvä, jos kapina saataisiin päätökseen, jotta vähäväkiset voisivat hajaantua, palata niukkojen sarkojensa ääreen ja jättää valtakunnan taas rälssin ohjattavaksi, antaa heidän valita kuninkaan omista riveistään. Jos Engelbrektiä

voisi viivyttaa matkallaan, kunnes kuolemantauti pääsisi pesiytymään hänen rintaontelonsa uumeniin, se olisi parasta kaikille. Ja kuka olisikaan lähempänä valtaistuinta kuin hän itse? Unissaan Karl Bonde näkee jo Moran kiviin kirjailtujen riimujen kiertyvän tervetuliaisiksi jalkansa ympärille, jolla hän kapuaa kivelle seistäkseen muita korkeammalla.

Päivä kuluu hänen ympärillään. Hän pysyy paikallaan, yksinään ja kerrankin kenenkään häiritsemättä, niin kuin oli aikonutkin tullessaan tänne. Hän laskee laivoja ja hopeamarkkoja, jakaa ne tulevia menoja varten. Monien miesten uskollisuus hänen pitää ostaa lupaamalla hopeaa, houkutellessa rinnalleen etevimmät toisten palveluksesta. Neuvoston äänet pitää maksaa, samoin piispojen siunaukset. Kalliiksihan se käy, eivätkä rikkaudet koskaan riitä siihen, että pääsisi veloista. Hän puree kynsiään, yhtä toisensa jälkeen, yhä tiiviimmin kiinni paljaaseen punaiseen ihoon, eikä lakkaa, ennen kuin joka sormen päätä kirvelee.

Lännessä aurinko laskee, kun hän uppoutuu mietteisiinsä. Se kärventää matalalla riippuvat pilvet punaisiksi ennen laskeutumistaan maailman ääreen. Kun sen säteet hiipuvat, Tukholma vaipuu varjoon. Nyt hänen alapuoleltaan kuuluu askelten ääntä, raskaiden saappaiden töminää porraslaudoilla, ja hän kääntyy odottamaan vierastaan. Lattian aukosta nousee köyryselkäinen mies. Arkinen ihminen hailakat vaatteet yllään, kasvoillaan sellainen ilme kuin heidänlaisillaan yleensäkin, ja Karlin on mahdotonta sanoa, onko hän nähnyt ne monta kertaa aiemmin vai tänään ensimmäistä kertaa. Mies kiinnittää katseensa Karl Bondeen ja kiskaisee myssyn päältaaltaan ennen kuin luo katseensa eteensä lattialautoihin.

”Herra. Olen etsinyt teitä pitkään. Löytäjän taakka on raskas, viesti liian tuskaisa. Sinulle läheinen ihminen on kutsuttu Jumalan eteen.”

Sydän hypähtää rinnassa, sen kaksinkertaiset lyönnit juuttuvat kurkkuun. Karl kuulee oman äänensä murtuvan, kun vastaa, hauraana pitkästä hiljaisuudesta ja vasta heränneestä toivosta, kun suupielet leviävät virnistykseen.

”Engelbrekt vai?”

Keskiajan Ruotsissa valtapeli on veristä.

On toukokuu vuonna 1436. Kapinajohtaja Engelbrekt on murhattu. Valtakunta on hajaannuksen partaalla ja Kalmarin unioni natisee yhä pahemmin liitoksissaan. Alkaa armoton kamppailu vallasta, joka muuttuu koko ajan verisemmäksi.

Valtaa havittelevat kiivas ja kuumapäinen Erik Puke, Tanskan kuningas Eerik Pommerilaisen kaksinaamainen marski Karl Bonde sekä viekas ja tarmokas Nils Steninpoika, joka järjesti veljenpoikansa Månsin Engelbrektin matkaan kohtalokkain seurauksin.

Tilannetta ei helpota se, että pahamaineinen musta surma leviää kulovalkean tavoin kylästä kylään.

NIKLAS NATT OCH DAG jatkaa vahvaa sukusaagaa omasta perheestään ja sen kytkeytymisestä keskiaikaista Ruotsia muovanneisiin verisiin valtataisteluihin.

JOHNNY
Kniga

www.johnnykniga.fi

84.2

978-952-362-079-7